

**WETENSCHAPPELIJK COMITE VAN HET FEDERAAL
AGENTSCHAP VOOR DE VEILIGHEID VAN DE
VOEDSELKETEN**

ADVIES 50-2006

Onderwerp: Actielimieten en acties bij vaststelling van schadelijke nematoden bij planten (Dossier 2006/47)

Het Wetenschappelijk Comité van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen,

Gelet op de wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, met name artikel 8;

Gelet op het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen;

Overwegende het huishoudelijk reglement, bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, goedgekeurd door de Minister op 27 maart 2006;

Gelet op de adviesaanvraag van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen met betrekking tot actielimieten en acties bij vaststelling van schadelijke nematoden bij planten;

Overwegende de besprekingen tijdens de werkgroepvergadering van 6 november 2006 en de plenaire vergadering van 8 december 2006;

geeft het volgende advies :

In bijlage IV, deel A, rubriek I bij het koninklijk besluit van 10 augustus 2005 betreffende de bestrijding van voor planten en plantaardige producten schadelijke organismen wordt voor de invoer van de meeste planten uit derde landen vereist dat deze vrij zijn van schadelijke nematoden. In datzelfde koninklijk besluit worden een aantal nematoden vermeld waarvoor de bestrijdingsplicht van toepassing is. Voor deze nematoden geldt een nultolerantie en worden bij vaststelling de aangetaste gewassen vernietigd. Daarnaast zijn er ook heel wat nematoden die schade kunnen aanrichten aan gewassen, maar die niet opgenomen zijn in dit koninklijk besluit. Er wordt in het algemeen aangenomen dat deze nematoden slechts schade veroorzaken indien hun aantal boven een bepaalde drempelwaarde ligt. Er wordt door het DG Controlebeleid aan het Wetenschappelijk Comité advies gevraagd m.b.t

het toepassen van actielimieten voor dergelijke nematoden. Bij overschrijding van de actielimiet wordt een behandeling van de partij opgelegd en wordt de partij herbemonsterd.

Concreet kan de vraag opgesplitst worden in drie delen:

1. Is het principe van actielimieten aanvaardbaar m.b.t. schadelijke nematoden bij planten?
2. Indien het principe aanvaardbaar is, wordt advies gevraagd over een voorstel van actielimieten voor een aantal nematoden in het geval deze voorkomen bij ingevoerde producten (gewassen, planten) uit niet-Europese lidstaten.
3. Indien een actielimiet overschreden wordt, welke behandeling kan dan toegepast worden op geïnfecteerde producten?

1. Toepassing van actielimieten voor schadelijke nematoden

Het toepassen van een actielimiet voor schadelijke nematoden zou in eerste instantie en vanuit wetenschappelijk standpunt beter vermeden worden, maar is vanuit economische overwegingen soms aangewezen. In deze context zou het interessant zijn om over een lijst te beschikken van de soorten en het aantal nematoden die de voorbije jaren in verschillende gewassen gedetecteerd werden om een idee te krijgen van het voorkomen van bepaalde nematoden en hun economische impact. Deze gegevens lijken echter moeilijk te bekomen.

Voor de bepaling van een actielimiet kunnen drie gevallen onderscheiden worden:

- (i) quarantaineorganismen met als actielimiet "afwezigheid" en als actie "vernietiging" van de betreffende partij,
- (ii) nematoden die een virusvector zijn en waarvoor eveneens nultolerantie en "vernietiging" van de partij als actie geldt¹, en
- (iii) nematoden die pas vanaf een bepaalde drempelwaarde schadelijk zijn en waarvoor een actielimiet voorgesteld zou kunnen worden.

Indien een actielimiet bepaald zou worden (geval (iii)), dient er echter rekening gehouden te worden met volgende punten:

- De schade die nematoden kunnen aanbrengen, het besmettingsniveau vanaf wanneer nematoden schade kunnen aanbrengen en bijgevolg ook de actielimiet, hangen onder meer af van het type waardplant, het type van de bodem en de ecologische omstandigheden. Er dient bovendien onderscheid gemaakt te worden tussen tolerantie (treedt er schade op bij infectie) en resistentie (kan de nematode zich verder vermeerderen en opeenvolgende culturen infecteren) van het gewas.
- De kwantificering van een actielimiet wordt bemoeilijkt doordat er verschillende analytische methoden voorhanden zijn om het aantal nematoden te bepalen. De variabiliteit, de meetfout, ... zullen het resultaat en bijgevolg ook de interpretatie van de actielimiet beïnvloeden.

---

¹ Evenwel, gegeven dat wetenschappelijk nog niet werd bewezen dat alle soorten van hetzelfde nematodengeslacht werkelijk in staat zijn tot overdracht, stelt het Wetenschappelijke Comité voor dat het nuttig zou kunnen zijn om de voorgestelde diagnose evenals de kennis binnen het domein te verfijnen a.h.v. systematisch onderzoek m.b.v. RT-PCR op de aanwezigheid van virussen die geassocieerd zijn met de gedetecteerde nematoden.

2. Voorgestelde actielimieten

M.b.t. de voorgestelde actielimieten voor een aantal nematoden in het geval deze voorkomen bij import uit niet-Europese lidstaten, formuleert het Wetenschappelijk Comité onder meer volgende bemerkingen:

- Er dient gepreciseerd te worden of de actielimiet uitgedrukt is per 100 ml organisch (gewassen of plantaardige producten) of anorganisch (grond) materiaal.
- De actielimieten dienen gespecificeerd te worden volgens de teelt of het gewas waarop de actielimiet van toepassing is, aangezien de actielimiet sterk afhankelijk is van de betreffende waardplant. Bijvoorbeeld, voor *Paratylenchus* wordt een actielimiet van 500 individuen per 100ml voorgesteld. Echter, *Paratylenchus* kan bij waardplanten zoals selder en peterselie (umbelliferen) reeds vanaf 50 individuen per 100 ml schade veroorzaken.
- In sommige gevallen dient gespecificeerd te worden of de actielimiet het aantal juvenielen of het aantal cysten betreft. Voor *Globodera*, andere dan *G. rostochiensis* en *G. pallida* bijvoorbeeld, wordt een actielimiet van 5 individuen per 100 ml voorgesteld. Het Wetenschappelijk Comité vraagt zich af of het hier 5 juvenielen of 5 cysten betreft en wijst op de noodzaak om deze elementen beter te preciseren gezien hun potentiële impact op de schade.
- Er dient gepreciseerd te worden met welke analysemethode de actielimiet bepaald moet worden en hoe de actielimiet geïnterpreteerd dient te worden in geval van overschrijding (m.a.w. wanneer is er sprake van een non-conformiteit indien rekening gehouden wordt met de fout op het analyseresultaat).
- De voorgestelde actielimieten dienen tot op het niveau van de soort gespecificeerd te worden. Bijvoorbeeld een actielimiet van 5 individuen per 100 ml voor het geslacht *Heterodera* is te algemeen en onvoldoende gedetailleerd (*H. glycines*, *H. schachtii*). Een gelijkaardige opmerking kan gemaakt worden voor *Helicotylenchus* en *Paratylenchus* en daar waar verwezen wordt naar soorten “andere dan” (bv. “*Globodera* andere dan *G. rostochiensis* en *G. pallida*”).
- De actielimiet voor virusvectors zou 0 moeten zijn (bv. *Xiphinema*, *Trichodorus*).
- De betekenis van de kolom “schade” is onvoldoende duidelijk. Het Wetenschappelijk Comité vraagt zich af waarom bij *Rotylenchus* in de kolom “schade” alleen coniferen vermeld worden (bv. *Rotylenchus uniformis* op bieten, koolgewassen, erwt, peen).

3. Mogelijke behandeling bij overschrijding van de actielimiet

In het geval een actielimiet overschreden wordt, kan er naast vernietiging (bv. in het geval van quarantaineorganismen) overgegaan worden tot een behandeling van de partij. Er lijken evenwel momenteel weinig behandelingsmethoden voorhanden te zijn. De meeste actieve stoffen hebben tot doel de bodem te desinfecteren en zijn niet bruikbaar voor de behandeling van plantaardige producten of gewassen als dusdanig (omdat ze niet geautoriseerd zijn, omwille van hun fytotoxiciteit, ...). Naast chemische desinfectiemiddelen, zijn er fysische behandelingsmethoden voorhanden, zoals bv. irradiatie. Mogelijke behandelingswijzen dienen echter geval per geval beschouwd te worden.

4. Conclusie

Het Wetenschappelijk Comité formuleerde verschillende bemerkingen bij de bepaling van een actielimiet voor schadelijke nematoden. In het algemeen is een actielimiet beter te vermijden, maar het is mogelijk dat vanuit economisch standpunt een actielimiet overwogen dient te worden. Indien een actielimiet bepaald wordt, zou deze echter wetenschappelijk gefundeerd moeten zijn.

De tabel met actielimieten zoals voorgelegd werd aan het Wetenschappelijk Comité, is niet praktisch bruikbaar en werd onvoldoende uitgewerkt. Indien een actielimiet opgesteld wordt, dient gepreciseerd te worden op welke nematode (soort) en welk gewas de actielimiet betrekking heeft. Bovendien dient rekening gehouden te worden met de analysemethode (en beslissingsgrens).

De problematiek is echter breder dan het betreffende gewas of de waardplant alleen, aangezien eveneens het risico op insleep beschouwd dient te worden.

Er zou een operationeel diagram opgesteld moeten worden waarbij geval per geval beschouwd wordt. Indien nematoden gedetecteerd worden, zou dan een advies geformuleerd kunnen worden op basis van een specifieke risico-evaluatie waarbij rekening gehouden wordt met de soort nematode, het type gewas of plantaardige producten en hun bestemming.

Overwegende de moeilijkheden die gepaard gaan bij het fixeren van een actielimiet, wordt gesuggereerd om te streven naar afwezigheid van schadelijke nematoden in ingevoerde gewassen (actielimiet = 0). Er kan dan onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds quarantaineorganismen en virusvectoren waarbij in geval van infectie de betreffende gewassen vernietigd dienen te worden, en anderzijds andere schadelijke nematoden waarbij in geval van infectie het gewas en/of het substraat behandeld dient te worden.

Voor het Wetenschappelijk Comité,
De Voorzitter,

Prof. Dr. Ir. A. Huyghebaert
Brussel, 15 december 2006